

Ulus-Devletlerin Sonu mu Geliyor?¹

Vito Tanzi*
(Çev.) Yrd.Doç.Dr.Hakan AY[♥]

Pek çok ekonomiyi karakterize eden küreselleşen ekonomik faaliyetler, milli devletlerin geleceği hakkında soruları arttırmaktadır. Bu çalışma bu trendi tartışmakta ve ülkelerarası dışa yayılmaların sık olduğunu ve dolayısıyla bu meselenin çözümü için milletlerarası anlaşmalara ve kurumlara olan ihtiyacın arttığını ortaya koymaktadır. Bu çalışma mevcut trendlerin devamı halinde, yerel yönetimlerin öneminin artacağını, buna karşılık milli yönetimlerin (ekonomik alandaki) öneminin azalacağı sonucuna varmaktadır.

Özet

Son bir kaç on yılda ekonomik alandaki kamunun ekonomideki payı, özellikle sanayileşmiş ülkelerde ani bir artış göstermiştir. Bu artış büyük ölçüde Katma Değer Vergisi (KDV), sosyal güvenlik katkıları, kişisel gelir vergileri ve kamu borçlarıyla finanse edilmiştir. Bu büyümenin büyük bir bölümü milli yönetim kademesinde meydana gelmiştir. Göreceli olarak yerel yönetimler daha az önemli hale gelmişlerdir.

Küreselleşme, son yıllarda ülkeler arasındaki ekonomik ilişkileri etkilemeye başlamıştır. Aynı şekilde küreselleşme, sınır tanımayarak ülkeler arasındaki dışallıkların ve uluslararası dışa yayılmaların meydana gelmesine katkıda bulunmaktadır. Özel düzenlemeler veya tek taraflı politik müdahaleler bazı durumlarda büyük güçlüklerle meydan vermeksizin bu dışa yayılmalarla

¹ Bu çalışma 24-25 Haziran 1998 yılında, Kiel'deki "Küreselleşme ve Emek" konulu 1998 Kiel Week Konferansında sunulmuş ve konferans kitabında da yayınlanacaktır. Bu çalışmadaki fikirler ilk olarak 26 Mayıs 1996'da Rochester Üniversitesinden mezun olan iktisat öğrencileri için düzenlenen diploma töreninde onlara hitaben sunulmuştur. Bu çalışmanın ilk taslağı yazarın, Ekim-Aralık 1997 tarihleri arasında Budapeşte'deki Budapest Colegium" un bilim kurulu üyesi olarak Advanced Studies Institute'de bulunduğu sırada yazıldı. Yazar daha önceki taslaktaki katkılarından dolayı Shahid Yusuf'a teşekkürlerini sunar.

* IMF Mali İşler Departmanı

♥ Dokuz Eylül Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Maliye Bölümü
Öğretim Üyesi

mücadelede başarılı olabilirler fakat diğer durumlarda bu dışarıya yayılmalar diğer ülkeler açısından güçlükler ve istenmeyen tepkiler meydana getirebilir.

Bu çalışma, küreselleşmenin ülkeler arasındaki dışarıya yayılmalarla nasıl mücadele edilmesi hususunda uluslararası anlaşmalar ve bazı durumlarda uluslararası organizasyonlara daha büyük rol oynamalarına olan ihtiyacı arttırdığını ortaya koymaktadır. Küreselleşen dünyada, tek tek ülkelerin uluslararası forumlarda kabul edilmiş normlara uygun davranmaları konusunda ikna edilmeleri için artan baskılar uygulanmalıdır. Yeni gerçeklerle tutarlı davranışları desteklemek giderek daha da önem kazanmaktadır, ve bu durumların teşvik edilmesi, uluslararası topluluklar cephesinde sağlam adımlar gerektirecektir.

Bu çalışma, küreselleşmenin ve uluslararası işbirliğinin zamanla milli hükümetlerin belirli ekonomik kararları almadaki özgürlük derecelerini ve muhtemelen güçlerini azaltacağını ifade etmektedir. İşbirliği etkili olursa, ülkelerin kötü politika sürdürmelerini ve özellikle diğer ülkeleri kötü etkileyen politikalarını sınırlandıracaktır. Aynı zamanda bu eğilimler, yerel yönetimlerin, özellikle belediyelerin, rolünü ve gücünü arttıracaktır.

I. GİRİŞ

Bu yüzyılın büyük bir bölümünde Gayri Safi Yurtiçi Hasılanın (GSYH) payı olarak ifade edilen kamu harcamaları, bütün sanayi ülkelerinde artmıştır. Bu artış özellikle 1960lardan sonra daha da fazla olmuştur. Bütün sanayi ülkelerinden elde edilen verilere göre genel kamu harcamaları, 1960 yılında GSYH'nin %28'i gibi bir ortalamaya sahipken, 1996 da %46 lara ulaşmıştır.(Tablo 1)

Kamu harcamalarındaki büyüme; teknik, sosyal ve politik faktörlerden kaynaklanır. *Teknik faktörler kapsamında*, kamu malları, dışsallık ve merit mallar gibi kavramların keşfi ya da popülerleşmesi, hükümet faaliyetlerinin yasallığının artmasını sağladı. *Sosyal faktörler kapsamında*, zaten mevcut olan işçilere, emeklilere ve diğer gruplara yapılan gelir ödemeleri, ve genel olarak ekonomik istikrar hakkındaki kaygıya ek olarak gelir dağılımı konusunda da artan kaygı, kamu harcamalarının artmasına ek bir neden oluşturdu. Genel olarak hükümet faaliyetleri çeşitli risklerin (işsizlik, yoksulluk, cehalet, kötü sağlık koşulları, yabancı baskılar,vs) azaltılması konusuna yönlendirildi ve bu azalmanın yüksek kamu harcamaları vasıtasıyla gerçekleştirilmesi düşünüldü. (Bkz. Devarajan ve Hammer, 1997). *Politik faktörler kapsamında*, piyasaların tutarlılığı konusunda güven vermeyen hükümetlerin, piyasadaki birçok kaynak tahsisi kararlarında rol oynamışlardır. Hükümetler, vergi harcamaları, kredi sübvansiyonları ve girişimlere devlet bütçesinden sağlanan sübvansiyonlar vasıtasıyla endüstriyel ve bölgesel kalkınmanın desteklenmesinde ve istihdam

politikalarında büyük roller oynamaya başlamışlardı². Hükümetler, devlet müdahalesinin piyasanın kendi haline bırakılması ile meydana gelecek sonuçlardan daha iyi sonuçlara yol açacağı varsayımı hakimdir(Bkz. Tanzi 1997).

Uzun zamandan beri, hükümet harcamalarındaki artışların büyük bir kısmı vergi artışlarıyla finanse edildi. Fakat, vergilendirme artışı sonucu ülkeler, vergi mükelleflerinin direnişi ile karşı karşıya geldiler ve bu durum ülkeleri borçlanmaya mecbur kıldı. Bu, sıra ile kamu borçlarında ve faiz ödemelerinde artışa neden oldu. Neticede bu finansman şekli, GSYH'de borçların payı yüksek oranlara ulaştığında ve hükümetlerin borç alabileceği reel faiz oranlarını etkilediği için tükenmişti yada çok pahalı bir hal almıştı.

Artan kamu harcamalarını finanse etmek için kullanılan başlıca vergi araçları şunlardır:

- (a) Gelirden alınan vergiler, özellikle kişisel gelirden alınan vergiler,
- (b) KDV
- (c) Kısmen işçilerin kısmen de işverenlerin ödediği sosyal güvenlik katkı payları

Nispeten yeni olan bu vergilerden elde edilen gelirler, son on yılda ani bir artış gösterdi. Bu gelişmeler, tamamen olmasa da büyük bir oranda milli hükümetlerin faaliyetleri ile ilişkilendirildi.

II. SON GELİŞMELER

İkinci dünya savaşı ve özellikle 1960'dan sonraki dönem yukarıda özetlenmiştir. 1960larda merkezi planlama ve sosyalist düşünce ile ilişkilendirilen Keynezyen devrimi ve ideolojisi, birçok endüstriyel ülkelerdeki hükümetlerin faaliyetleri üzerinde etkili olmuştur. (Bkz. Tanzi,1997) Yaygınlaşan entellektüel ortam,

(a)GSYİH içinde kamu harcamaları ve vergilerin payı olarak ölçülen devletin, ekonomi içindeki payının artmasına,

(b) Yeni faaliyetlerin üstlenilmesi ve yeni harcamalardan dolayı, kamu sektörünün toplam payı içinde merkezi hükümetin payının artmasına neden olmuştur.

Ekonomik fonksiyonlar açısından çoğu ülkelerde merkezi hükümetler yerel hükümetlerden (mahalli idareler, eyaletler) daha ağır basmıştır.

Son zamanlarda, özellikle 1980 başlarından itibaren, sosyal ve ekonomik çevre, hükümet faaliyetlerine karşı daha az samimi hal almaya başlamıştır. Bunun birçok nedeni vardı:

² Düzenlemeler de önemli bir rol oynamıştır.

**Tablo I. Genel Kamusal Harcamaların Gelişimi, 1870-1996
(GSYİH'nın yüzdesi olarak)**

	19. Yüzyıl	I. Dünya Savaşı		II. Dünya Savaşı		1980	1990	1996
	Sonları	Öncesi	Sonrası	Öncesi	Sonrası			
	1870'li yıllar *	1913	1920	1937	1960			
Avustralya	18.3	16.5	19.3	14.8	21.2	34.1	34.9	36.6
Avusturya	-	-	14.7 **	20.6	35.7	48.1	38.6	51.7
Kanada	-	-	16.7	25.0	28.6	38.8	46.0	44.7
Fransa ***	12.6	17.0	27.6	29.0	34.6	46.1	49.8	54.5
Almanya	10.0	14.8	25.0	34.1	32.4	47.9	45.1	49.0
İrlanda ****	-	-	18.8	25.5	28.0	48.9	41.2	42.0
Japonya	8.8	8.3	14.8	25.4	17.5	32.0	31.3	36.2
Yeni Zelanda **	-	-	24.6	25.3	26.9	38.1	41.3	34.7
Norveç ****	5.9	9.3	16.0	11.8	29.9	43.8	54.9	49.2
İsviçre ***	5.7 **	10.4	10.9	16.5	31.0	60.1	59.1	64.7
İsveç	16.5	14.0	17.0	24.1	17.2	32.8	33.5	39.4
Birleşik Krallık (İngiltere)	9.4	12.7	26.2	30.0	32.2	43.0	39.9	41.9
A.B.D.	7.3	7.5	12.1	19.7	27.0	31.4	32.8	33.3
Ortalama	10.5	12.3	18.7	23.2	27.9	41.9	43.0	44.5
Belçika	-	13.8	22.1	21.8	30.3	57.8	54.3	54.3
İtalya	11.9	11.1	22.5	24.5	30.1	42.1	53.4	52.9
Hollanda	9.1	9.0	13.5	19.0	33.7	55.8	54.1	49.9
İspanya	-	11.0	8.3	13.2	18.8	32.2	42.0	43.3
Ortalama	10.5	11.2	16.6	19.6	28.2	47.0	51.0	50.1
Toplam Ortalama	10.5	11.9	18.2	22.4	27.9	43.1	44.8	45.8

Kaynaklar: Acha'da esas alınmış olup Tanzi ve Schuknecht düzenlemiştir.(1776); Andic ve Ververka (1964); Avustralya Sayım ve İstatistik Bürosu (1938); Belçika Milli İstatistik Enstitüsü (1952); Amerika Tarihi İstatistikler ve Sayım Bürosu (1975); Butlin (1984); Norveç İstatistik Merkezi Bürosu (1969,1978); Delorme ve Andre (1983);Flora (1983); IMF İstatistik Ekleri, Yeni Zelanda; IMF İsviçre Son Ekonomik Gelişmeler (1996); Japon İstatistik İşbirliği (1987); Mitchell, Uluslararası Tarihi İstatistikler; Hollanda Merkezi İstatistik Bürosu (1956); Yeni Zelanda Resmi Yıllığı (1938) OECD, Ekonomik Bakış (1996,1997); İtalya Cumhuriyeti İstatistik Enstitüsü (1951)

*/ Bütün kolonlar için mümkün olan en yakın yıl alınmıştır. 2. Dünya Savaşı önceki verilerinin bazıları GSMH ya da GSYİH yerine esas alınmıştır.

**/ Bu yıllar için merkezi hükümet verileri, Yeni Zelanda: 1960=1970 ve 1994/95 =1996

***/ 1996 verileri için hesaplamalar "Maasricht" verileri üzerine kurulmuştur. INSEE tarafından yayınlanan rakamlardan dolayı küçüktür.

****/ 1996 yerine 1995 veri hesaplamalarındaki eksikliklerden dolayı

Birincisi, Keynezyen devrim, etkisini büyük oranda yitirmişti. Birçok zihinsel ve pratik gelişmeler, Keynezyen devrimin temel varsayımlarına meydan okumuş ve eksikliklerini ortaya koymuştu.

İkincisi, Doğu Avrupa ve Sovyetler Birliğindeki gelişmelerle ilgili artan bilgiler, Batıdaki aydınlar ve politikacıların savunduğu sosyalizm ve merkezi planlamanın cazibesinin aniden azalmasına neden olmuş ve “Karma” ekonomilerin gelişmesinin doğruluğu daha az konuşulur hale gelmişti. 1990 larda merkezi planlı ekonomilerin çoğu, piyasa ekonomileri haline gelmek için zorlu bir değişim içine girmişlerdi.

Üçüncüsü, Vergilendirmenin artan yükü, vergi mükelleflerinin ek vergilere gittikçe daha az bir istekle destek vermelerine ve kayıtdışı ekonominin büyümesine neden olmuştu. Kayıtdışı ekonomi, birçok politikacının başlıca ilgi alanı haline gelmişti.

Dördüncüsü, Yüksek oranlardaki kamu borcu nedeniyle faiz oranlarında ve faiz ödemelerindeki artış kamunun borç servis yükünün artmasına neden olmuştur.

Beşincisi, Çoğu ülkenin insanlarında, yüksek vergiler ya da büyük oranlı mali açıklarla elde edilen gelirlerin toplumun sosyal refahı belirten göstergelerin iyileşmesinde fazla katkısı olmayacağı yönünde bir kanı vardı.. Harcamalar artarken birçok problem geri planda kaldı. Bu konudaki son araştırmalardan biri bu algılamalara ampirik destek sağlamıştır(Bkz. Tanzi ve Schuknecht, 1997). Bu araştırma, çeşitli sosyo-ekonomik göstergelere dayanarak daha yüksek kamu harcamasının daha iyi sonuçlar doğurmayacağını ileri sürüyordu. Hükümet harcamalarını düşük seviyede tutan ülkeler bu harcamaların yüksek seviyede gerçekleşmesine izin veren ülkelere göre bu göstergeler açısından benzer hatta daha iyi sonuçlara ulaşmışlardır. Hükümet harcamalarındaki etkinsizlik ve bozulma, ve hükümetin gittikçe daha büyük bir rol oynadığı yasadışı işler de giderek arttı.

Altıncısı, Birçok insanın, daha önceden de varsaydıkları gibi son on yılı aşkın bir süredir yüksek oranlı kamu müdahalesiyle ilişkilendirilen kayıt dışı faaliyetler, rüşvet ve kamu harcamalarındaki etkinsizlik konusundaki kaygıları artmıştır. Sonuç olarak, devletlerin daha geleneksel ve daha önemli olan esas faaliyetlerine olan ilgileri azalma eğilimi gösterdi (Bkz. Dünya Bankası,1997 ve Tanzi,1997). Bu nedenle piyasalar ve ekonomik faaliyetler olumsuz yönde etkilenmektedir.

Sonuçta küreselleşme olarak kabul edilen fenomen ekonomik faaliyetleri ve politikaları etkilemeye başladı. Birçok sonucu ve etkileriyle nedeniyle bu olay, milli ve yerel yönetimlerin aralarında paylaştıkları sorumlulukları ve hükümetlerin yapması gerekenleri etkilemeye başladı. İleride bahsedilecek olan iki bölümde bu konular daha detaylı olarak ele alınacaktır.

III. KÜRESELLEŞME VE HÜKÜMETLERİN GÖREVLERİ

Küreselleşme ve küreselleşmeye eşlik etmekte olan teknolojik gelişmeler, ekonomik faaliyetlerde ve ekonomi politikalarında aşamalı, ancak çok önemli bir devrim yapmaktadır. Geçmişte kendilerini belli yerlere bağlayan özelliklere sahip olan ve geçen yıllar boyunca giderek millileşen ekonomik faaliyetler, (örneğin kömür ve enerji gibi yerel girdiler veya diğer faktörler vasıtasıyla) şimdi artık küreselleşmektedir. Bugüne kadar bu değişim, finans piyasaları gibi bazı sektörlerde daha gözle görünürken; iş piyasaları gibi bazı sektörlerde ise daha az belirgindir. Ancak, bir dereceye kadar her sektörün küreselleşmeden etkilendiği söylenebilir.

Ekonomistler "ticari" ve "ticari olmayan" gibi geleneksel kavramları kullanmaya hala devam ediyor olsalar da; günümüzde hemen hemen herşeyin ticareti yapılmaktadır. Eğer mal veya hizmet alıcıya gidemiyorsa, alıcı mala veya hizmete gitmektedir. Örneğin, eskiden sağlık hizmetleri, ticari olarak nitelendirilmezken, artık bu durum geçerliliğini yitirmiştir. Artan sıklıkla, hastaların özel uzmanlık gerektiren durumlarda, tedavilerini yurtdışındaki hastane ve doktorlara yaptırmak istemeleri bunun en başta gelen nedenidir. Gün geçtikçe sayıları artan hastaneler, özellikle uzak yerlerde zengin müşterilere hizmet etmeyi amaçlamaktadırlar. Bu gidişle, özel uzmanlık gerektiren tıbbi hizmetler gerçekten küresel hale gelebilir. Böyle bir durumda, hastanın gelmiş olduğu ülkedeki otoritelerin uygulamaya koyduğu ilaç tedavisi konusundaki yönetmelikler, hastanın alacağı tedavi üzerinde küçük çaplı bir etki gösterecektir. Şu anda bile bir ülkede yasak olan bir ilaç diğer bir ülkeden temin edilebilmektedir. Sağlık hizmetleri gibi eğitim hizmetleri de hızla küreselleşmektedir. En prestijli ve ünlü okullar, dünyanın dört bir yanından öğrencileri kabul etmektedir. Amerika Birleşik Devletleri'nde bulunan üniversitelerdeki öğrencilerin büyük bölümü yabancılardan oluşmaktadır. Eğitim ve sağlık sektörü modern teknolojilerden daha çok istifade ettikçe küreselleşme süreci hız kazanacaktır³.

Çarpıcı bir biçimde bilgi iletim ve bilgiye ulaşım maliyetini düşüren ve bilginin hızlı bir şekilde elde edilmesine imkan sağlayan bilgi teknolojilerindeki devrim, çoğu faaliyet için bulunulan mekanın önemini azalttı ve azaltmaya devam ediyor⁴. Bilgisayar ve internet ağı ekonomiyi idare edenlere inanılmaz bir özgürlük vermiştir, diğer bir deyişle onları belli bir çalışma ortamında bulunma zorunluluğundan kurtarmıştır. Örneğin, bir finans piyasası operatörünün işlerini yapabilmesi için artık New York, Tokyo, Frankfurt ve

³ Phoenix Üniversitesi Amerikan üniversiteleri içinde en gelişmişlerden bir tanesidir. Tam akredite ve internetle verilen talimatlarla en iyi bilgilere ulaşılabilir. Oxford Üniversitesi bazı dereceleri internet üzerinden sunulan eğitim sistemi vasıtasıyla vermeye başlayacağını ilan etti. Özelleştirilmiş haberleşme kanallarının kullanılması ile yabancı doktorlardan alınabilen bazı tedaviler gelecekte temin edilebilecektir.

⁴ Bununla birlikte bazı aktiviteleri bazı bölgesel alanlarda toplamak daha önemli hale gelmiştir. Kaliforniya'daki Silikon Vadisi olayı ve İtalya'da Biella gibi.

Londra gibi finans merkezlerinde yaşamasına gerek kalmamıştır. İnternet erişimli herhangi bir noktadan işlerini rahatlıkla idare edebilir.

Üretilenlerin ve pazarlarda satılanların çoğunun "fiziksel" içeriği de gittikçe değişmektedir. Bugün üretilmekte olan değerlerin büyük kısmı (yazılımlar gibi)önemli fiziksel ve maddi özelliklere sahip değildir. Bir başka deyişle, üretilen malların ya da hizmetlerin yapımında kullanılan hammadde değeri, o ürünün piyasa değerinin çok küçük ve önemsiz bir kısmını oluşturmaktadır. Bu, modern dünyada bilginin artan rolünün bir sonucudur⁵. Bilgi ve fikir, maddi kaynakların yerini almıştır. Günümüzde herhangi bir yörenin refahı, geçmişte olduğu gibi doğal kaynaklarına değil; insan kaynaklarına yani ne kadar yetişmiş birey barındırdığına bağlıdır. Bilgi, çoğu ticari malın değerine asıl katkıyı yapmaktadır. Bu ticari mallar maddi özellikler taşıyıcılar dahi nakliye maliyeti o derece düştü ki malın üretileceği yerin belirlenmesinde konum eskiye nazaran önemini kaybetti.

Girişimler, bu yeni ortama adapte olmakta ve bu ortamın sunduğu fırsatları değerlendirmektedirler. İlk başta faaliyetleri belli bir şehirle sınırlı olup zamanla geliştikçe millileşmiş birçok girişim, artık uluslararası bir yapıya kavuşmuştur⁶. Artık A ülkesinden hammaddeyi temin edebilir, o hammaddeyi B ülkesinde işleyebilir ve nihai ürünü C ülkesinde üretebilirler. Girişim pekala bir D ülkesinden yönetilebilir, sermaye ve know-how ise bir başka ülkeden sağlanabilir. Hatta bunlara ilave olarak araştırma ve geliştirme, muhasebe işlemleri ve bilgi işlem apayrı bir ülkede gerçekleştirilebilir⁷.

Yukarıda tanımlanan gelişmelerin sonucu olarak, milli-devletler tarafından temsil edilen politik bölgeler ile özel pazarların bulunduğu ekonomik alanları gittikçe birbirlerinden uzaklaşmaktadır. Pazarların ekonomik alanları, artık daha az milli-devletler ile tanımlanır oldular. Bir şirket, sadece bir ülkede faaliyet gösterdiği zaman o ülkenin politikaları şirket için çok önemli hatta yer yer başa çıkılmaz olabilmektedir. Eğer şirket, çok uluslu bir şirket haline gelirse; tek bir ülkenin politik düzenlemeleri o kadar da bağlayıcı olmayabilir. Tabi ki söz konusu kavram, ülkelerin çok yakın ilişkide olmaları ve pazarların çakışması durumlarında geçerliliğini yitirebilir. (Bkz. Ohmae,1995) Birçok yeni pazar artık siyasi sınırlarla kısıtlanmamaktadır ve farklı ülkeleri kapsayan ekonomik alanlarda gelişme göstermiştir. Bazı ekonomik bölgeler, başka ülkelerdeki belirli pazarlarla, kendisinin içinde bulunduğu ülkeden daha çok ortak özellik paylaşabilirler. Bazı durumlarda tüm dünya, kısa bir zamanda

⁵ Özellikle enerji ürünleri şeklindeki girdiler hariç tutulursa sanayileşmiş ülkelerde GSYİH'nın her bir milyon dolarının toplam ağırlığı düşmektedir. Bu da pek çok malın fiyatının niçin düştüğünün nedenlerinden biri olabilir.

⁶ Örnek olarak İtalya'daki Benetton ve Parlatat'a bakınız.

⁷ Bazı Amerikan hava yolları rezervasyonları ve uçuş planlarının bilgi işlemleri şimdi Rutin olarak Hindistan'da yapılmaktadır.

faaliyet gösterilen pazar alanı haline gelmektedir⁸.
Küreselleşme ve teknolojik gelişmeler insanlığa sayısız yararlar getirmiştir.
Küreselleşme sayesinde:

(a) Tasarrufları da içeren dünya kaynakları, daha iyi tahsis edilmiş böylece dünya hayat standartlarında iyileşme sağlanmıştır.

(b) Bireyler, geçmişte olduğundan çok daha geniş bir ürün yelpazesinden seçim yapabilme ve bu ürünleri daha düşük fiyatlarla satın alma olanağına sahip olmuşlardır.

(c) Sınırlar açılmış, seyahat imkanları çoğalmış ve maliyeti düşmüş böylece bireyler daha uzak yerlere gidebilme şansına kavuşmuşlardır.

(d) Bireylerin ulaşabileceği bilgi miktarı ve çeşidi artmış, ayrıca bilgiye ulaşım maliyeti çarpıcı bir şekilde düşmüştür. Bunun sonucunda, dünyanın bilgi birikimine ulaşmak çok kolaylaşmıştır.

Ne var ki, küreselleşme ve ilgili teknolojik gelişmeler beraberlerinde bir takım maliyetler ve problemler de getirmişlerdir. Örneğin;

(a) Küreselleşmenin sanayileşmiş ülkelerindeki çalışan vasıfsız işçilerin ücretlerinde düşüslere neden olduğu tartışılmaktadır. Bu düşüş, ilgili ülkelerde daha dengesiz bir gelir dağılımına yol açmıştır. (Bkz. Rodrik,1997 ve Wood,1995)

(b) Ticaret hacmindeki muazzam artış, gümrük görevlilerinin giriş-çıkış denetimlerini zorlaştırmakta, uyuşturucu ve silah gibi yasadışı ürünlerin kontrolünü aksatabilmektedir⁹.

(c) Küreselleşme, ülkelerin vergi politikalarını kendi istedikleri gibi geliştirmelerini baltalamıştır.

(d) Küreselleşme, olumsuz dış etmenlerin diğer ülkeleri etkileme ihtimalini arttırmıştır. Radyoaktif malzemeleri içeren, sağlığa zararlı olabilecek ürünlerin ihracının yaratabileceği tehlikeler aşıkardır¹⁰.

⁸ Örneğin Meksika ve ABD sınır bölgesi gibi. Pek çok durumda ürünün hemen hemen % 100'ü sınır kapısı geçişlidir. Ayrıca Finlandiyada'ki Nokia ürünleri piyasasına bakınız.

⁹ Ticaret hacmindeki artış Dünya GSYİH'nın iki katıdır.

¹⁰ Deli dana hastalığı ile edilen tecrübeler ortadadır.

(e) Çok sayıda bireyin ya da malın önlenemez biçimde, yağmur ormanları gibi dünyanın bakir kalmış bölgelerine girmeleri, bu kapalı alanlardan yayılabilecek ve dünyanın geri kalan kısmını tehdit edebilecek bilinmeyen ve tehlike virüslerin ve/veya bakterilerin (ebola gibi) yayılma ihtimalini arttırmıştır. Ebola virüsünün patlak vermesi ve bu patlak vermenin dünya üzerindeki potansiyel etkisi hep hafızalardadır.

(f) Küreselleşme, "sirayet" etkileriyle uluslararası finansal krizlerin yayılması olasılığını arttırmıştır¹¹.

(g) Küreselleşme, yoksul ülkelere, gelişmiş ülkelerin sunduğu bilgi stoklarına ulaşma şansını ve bu gelişmiş ülkelerin oluşturduğu pazardan pay kapma şansını sunmuştur. Küreselleşme olmasaydı Uzak Doğu'nun mucizevi büyümesinden söz edilemezdi. Büyüme, istenen bir hedef olmakla beraber, yoksul ülkeler büyümeye ve gelişmeye katkıda bulunacak adımları atarken bu adımların çevreye verebileceği zararları dikkate alma konusunda pek hassas görünmemektedirler. Çevreye verilebilecek zararlardan bazıları tamamen yerel olduğundan; hızlı gelişme ve temiz çevre arasında seçim yapmak ilgili ülkenin kendi sorunudur. Ancak küresel ısınma ve asit yağmuru gibi tüm dünyayı ilgilendiren zararlar da söz konusudur. Dolayısıyla küreselleşen dünyada, gelişmekte olan ülkelerin hızlı büyüme isteği, bu gibi zararların etkilerinin artmasına neden olmaktadır. Nüfusları iki milyarı bulan Çin ve Hindistan'da herkesin buzdolabı ve otomobil satın aldığı farzedilirse olayın ciddiyeti daha net anlaşılabilir¹².

Yukarıdaki örneklerin can alıcı noktası, teknolojik gelişmeleri de içeren küreselleşmenin, tüm kollarıyla, milli sorunları uluslararası sorunlara dönüştürmekte olduğudur. Geçmişteki eylemler, çoğunlukla yerel etkiler yaratmaktaydı; ancak şimdi diğer ülkelerde daha önemli etkiler yaratmaktadır. Bu problemler, sürtüşmelere neden olabilir, hatta belirgin çatışmalara da yol açabilir.

Pigocu iktisat, dışsallıkların devlet müdahalesi için haklı bir gerekçe olacağını belirtmiştir¹³. Eğer başarılı olursa; bu müdahale, negatif dışsallıkların olumsuz etkilerini azaltabilmekte veya en azından onları yaratanlara bedelini ödetebilmektedir. Bu, örneğin bir ülkenin sınırları dahilinde ya da ülkeler arasında uygulanabilen "kirleten hesabını öder" prensibinin amacıdır. Kamu müdahalesi vergiler, sübvansiyonlar ve çeşitli düzenlemeler gibi araçlar kullanarak yukarıda belirtilen amaca ulaşmaya çalışmaktadır. Ancak bu faaliyetler, sadece bir devlet tarafından ilgili ülkenin sınırları dahilinde

¹¹ Meksika ve Doğu Asya Krizleri ile ilgili tecrübelerimize bakınız.

¹² Ayrıca, düşününüz ki pek çok fakir ülke atom bombası yapmak adına malzeme ve teknoloji alıyor.

¹³ Ama Coase (1960) bakınız.

yürütülebilir. Dışsallıklar ve sınırlar ötesine taşınmalar durumunda ise onları kontrol altına alabilecek bir devlet dünyada bulunmamaktadır. Ve bağımsız ülkelerin, herkesin kabul edebileceği ve isteyebileceği çözümleri üretmeleri oldukça zordur. Pazarların artan bir hızla uluslararası hale gelmesi ve dışsallıklar ile taşınmalar arasında zamanla bir çatışma ortamına zemin hazırlayan diğer nedenlere ek bir neden de; bu sorunları tatminkar şekilde ele alacak kararlı ve güçlü bir siyasi organın bulunmayışıdır.

Dikkatli bir gözlemci, IMF, OECD, WTO, WHO, Dünya Bankası, BIS ve Birleşmiş Milletler gibi uluslararası organizasyonların, uluslararası konularda oynadığı rolün gittikçe arttığını fark etmiş olmalıdır. Örneğin, IMF, bazı ülkelerde uygulanan kötü makroekonomik politikaların oluşturduğu uluslararası etkiyi azaltmaya çalışmaktadır. WTO, belli ticari faaliyetlerinin neden olduğu uluslararası etkiyi törpülemeye çalışmakta, AB ve OECD ise haksız vergi rekabetinin bazı olumsuz uluslararası etkilerini azaltmaya çalışmaktadır. Bu devam eden süreç, düzensiz, rastgele ve zaman zaman karışıktır. Bu organizasyonların yeterli olmadığını, bu organizasyonların uygulamalarının milli egemenliği yıprattığını düşünen ve hatta bu organizasyonların var olmalarının ahlaki sorunlar yarattığını savunan birtakım gruplar, yukarıda sözü edilen sürece ve oluşumlara karşı çıkmaktadırlar. Avrupa ülkeleri, düzenlemeler ve para politikaları gibi çoğu alanda çalışacak otoriteye sahip bir milletlerüstü politik kurumu, yani Avrupa Birliği'ni, oluşturmuşlardır. Avrupa Birliği, halihazırda birçok alanda devletlerüstü tek bir devlet gibi çalışmaktadır.

Sözü edilen uluslararası kurumların, milli yönetimlerin sahip olduğu yasal yetki ve güce sahip olmamaları, sınırlar ötesi beklenmedik yan etkiler ile başa çıkma yeteneklerini sınırlamaktadır. Buna rağmen, faaliyetleri, belli ülkelerin davranışlarını etkileyebilmekte ve yukarıda bahsedilen beklenmedik yan etkilerin tesirlerini azaltabilmektedir. Bu uluslararası kurumları, üyelerin kendi istekleriyle katılabildikleri birer cemiyet olarak düşünmek mümkündür. Genelde birçok ülke, bu kurumlara katılmamanın dezavantajlarının ve dışarıda kalmanın yaratabileceği zorlukların farkındadır. Bu kurumlara katılan ülke, artan eğitime ve de üzerinde hemfikir olunan normlara uymakla yükümlüdür¹⁴.

IV. ULUS-DEVLETLERİN GELECEKTEKİ ROLLERİ

Geçen bölümde, sabit hukuki yargılama yetkisi ve oldukça dinamik olan pazarlar arasında giderek artan bir ayrıma neden olan küreselleşme sürecini ayrıntılarıyla açıkladık. Bu sürecin birey ve teşebbüslerin bazı ekonomik faaliyetler üzerindeki milli devletlerin yetkisini azalttığına dikkat çektik. Bu bölümde, bu görüşü geliştirerek biraz daha ileri gideceğiz.

¹⁴ Çok ilginçtir ki IMF'in son yıllardaki kriterlerine bütün ülkeler katılmayı uygun bulmuştur.

Yukarıda da değinildiği üzere küreselleşme, bütün sonuçlarıyla, birçok sınır ötesi dışsallıkların ve taşmaların oluşumuna neden oluyor ya da bunlara katkıda bulunuyor. Bu milli ve bölgesel örgütlerin sayısında ya da işlevlerinde bir artış olduğunu gösteriyor. Bu artış, bazı milli otoritelerin yargı gücü yetkisinin azaldığını işaret eden durumlarda gözlemlenebilir. Örneğin, Dünya Ticaret Örgütü'nün (WTO) oluşması ve ticaret politikalarıyla bağlantılı dışsallıkları ele almasıyla, milli devletlerin dış ticarete tarifeler, sibvansiyonlar, kotalar veya diğer araçlar müdahale etme gücünü azaltacaktır. Avrupa Birliği, üye ülkelerin milli yönetimlerinin para politikası, döviz kuru politikası, süreklilik arz eden düzenleyici politikadaki ve diğer alanlardaki gücünü ve etkisini azaltmaktadır.

Yakın zamanda Ara Komisyon, IMF'den sermaye hareketlerinde daha büyük rol almasının olasılığını irdelemesini istedi. Bu yeni rol, tahminen milli yönetimlerin sermaye hareketlerini kontrol etme gücünü neticede azaltabilirdi. Nisan 1998'de Maliye Bakanlarından oluşan ve IMF'nin hareketlerini denetleyen Ara Komisyon, üye ülkelerce uygulanacak maliye politikalarının ve sonuçlarının mümkün olduğunca şeffaf olmasını teşvik edecek "Mali Şeffaflıkta Faydalı Uygulamalar Yasası"nı onayladı. Eğer bu yönetim yasası takip edilseydi ve denetime bağlı kalınsaydı, ülkelerin maliye politikalarını yönetmek için kullandıkları görünüşte mali hareketler gibi şeffaf olmayan sistemleri kullanmadaki yetkiyi sınırlayacaktı. Bir önceki toplantıda Ara Komisyon, üye ülkelerin bir takım zorunlu veya temel ekonomik verileri üretmeyi ya da onlara halkın ulaşabilirliğini sağlamayı teşvik eden bir politikayı onayladı. Bu Veri Yayıma Standartları Girişimi, ülkelerin niteliksiz bilgi üretmelerini ya da uluslararası sermaye piyasalarına finansal sermayeyi bölüştürürken aldığı kararlarda yararlı olan gizli verileri elde tutma kararlarını sınırlayacaktı.

OECD'deki bakanlarca geçtiğimiz günlerde gerçekleştirilen bir toplantıda, yabancı memurlara şirketlerce verilen rüşvetlere yönelik ortak bir politikada uzlaşıldı. Vergilendirme, finansal piyasalar, iyi yönetim, çevre politikası, çalışma standartları ve bunun gibi konularda çeşitli yasalar hazırlandı ve hazırlanmaya da devam ediyor. Örneğin, G7 kararı ile oluşturulan Finansal Hareket Görev Gücü, para aklamak için yapılan bankacılık ve diğer faaliyetleri azaltmak için yeni standartlar getirdi. Tüm bu faaliyetler bazı yönlerden ülkelerin tek başlarına ayrı bir şekilde hareket etme özgürlüğünü kısıtlıyor gibi görünebilir. Elbetteki bu faaliyetlerin temel amacı, daha iyi politikaları teşvik etmek ve istenmeyen taşmaları azaltmaktır.

Yukarıda değinilen konular, önemli bir eğilime örnek teşkil etmektedir: resmi ya da gayri resmi uluslararası uzlaşmalar ya da özel anlaşmalar, belirli ülkeleri ya da ülke gruplarını temsil eden devlet liderlerinin ya da diğer yüksek seviyedeki politikacıların arasına yaptıkları toplantılara kadar ulaştı. Uzlaşmalar, uluslararası kuruluşların gerçekleştirdiği olağan toplantılara dahi ulaştı. Bu uzlaşmalar, özel anlaşmalar veya yönetim yasaları, milli yönetimlerin geleceğine yol göstermeliydiler. Ya da, başka bir açıdan bakıldığında,

hükümetlerin özellikle diğer ülkeleri olumsuz yönde etkileyen ihtiyari faaliyetlerini sınırlamalıydı. Böylece bir bakıma, eğer bir dünya devleti mevcut olsaydı o devletin doğru davranışına emsal teşkil ederdi. Bu gelişmenin iyi ya da kötü olarak değerlendirilmesi, kişilerin önceden sözü edilen negatif dışa yayımlara ve belirli faaliyetler yönelik milli egemenliğin kaybına verdikleri öneme dayanmaktadır¹⁵.

Küreselleşen bir dünyada, bireysel ya da milli faizlerin uygulanmasıyla Pareto Optimumunun bütün dünya için geçerli olacağına inanmak saflık olacaktır. Tek tek ülkelerin denetlenmemiş faaliyetlerini ve bazen kendileri için yaptıkları faaliyetleri, tam rekabet piyasasında görülmeyen bir elin işlemesiyle elde edilen sonuçlarla benzerlik göstermesi normal koşullarda beklenmeyen bir durumdur. Böyle bir dünyada bedavacı davranış motivasyonu içinde olanlar ve başkalarının üzerinden kar elde etmeye çalışanlar etkin olabilirler. Bu yüzden, ülkelerin faaliyetleri üzerindeki bazı baskılar hoş görülebilir. Bu baskılar toplu olarak, yaklaşık bir optimum seviyeye ulaşılmasını desteklemeyi amaçlamalı ve ülkeler tarafından genel kabul görmelidir. Bunlar, kurallara uymayanlara açık ya da örtülü cezalar verme konusunda mutabık olmalıdırlar. Zaman içerisinde cezalar, diğer ülkeler tarafından, basit şekilde kınama cezası ya da ahlaki açıdan ikna etme biçiminde verilebilir. Bu, bazıları tarafından milli-devletin varoluş nedenini kaybediyor olmasının bir işareti olarak görülebilir. Her şeye rağmen bu, küreselleşen dünyada sorumlu ortaklığın kaçınılmaz bir sonucudur.

Küreselleşme aynı zamanda ülkeleri, piyasa kurallarına geçmiş zamana göre daha fazla uymaya zorluyor. Bu kuralları görmezden gelen ülkeler şu anda daha önce ekonominin kapalı olduğu dönemlerdekine göre daha büyük bedeller ödemek durumundadırlar. Bu, 1997 Güneydoğu Asya'daki finansal kriz ve 1994 Meksika Kriziyle daha açık bir şekilde görülmüştür. Küreselleşme, milli yönetimlerin geçmişte politikanın pek çok alanında sahip oldukları özgürlüğü azaltmaktadır. Bu süreç, başka bir yönden, milli yönetimlerin politikacılarının bazı güç ve görevlerini, piyasa güçlerinin eline geçmesini temsil etmektedir. Net etki bir kez daha milli hükümetin göreceli görevlerinde azalmasında ve ulus-devletin varolma nedeninde görülmektedir.

Milli yönetimler, küreselleşmenin vergi gelirleri üzerindeki etkileri nedeniyle ekonomik görevlerinin azaldığını görmek üzeredirler. Küreselleşmenin, vergi üzerindeki uzun dönem etkilerini tahminlemeye çalışan yakın zamanda yapılan bir çalışma şunları içermektedir: (a) bu etki, daha düşük vergi gelirlerine ve daha önemlisi (b) vergi yapısında büyük değişikliklere yol açacaktır. (Bkz. Tanzi,1996a) Özellikle gelir vergilerinden elde edilen gelirlerin düşmesi olasıdır. Böylece hükümetlerin yüksek seviyelerdeki kamu harcamalarını sürdürmek konusunda sahip oldukları güç azalacaktır.

¹⁵ Elbette uluslar arası organizasyonlar kurallar kabul etmiştir. Onlar tarafından kabul edilen kurallar ne derece etkilidir. Piyasa başarısızlığı ve devletin başarısızlığı karşılaştırılınca bu kararlarda oldukça ilginçtir.

En çok düşecek vergiler, milli hükümetlerinkidir. Birçok milli yönetim için bu kayıpları telafi etmek güç olacaktır; çünkü diğer ana gelir kaynakları (KDV ve sosyal güvenlik vergileri) da artan bu baskıya dahil olacaktır. Böylece, milli hükümetlerin özel politikaları sürdürmedeki sahip oldukları güçlerinde bir azalma olacaktır.

Yukarıda değinilen hiç bir konuda yerel yönetimlerin ve özellikle belediyelerin rollerinin azaldığı belirtilmemektedir. Milli hükümetlerin görevlerinin azalması, yerel yönetimler açısından kuvvetlendirilmiş faaliyete daha çok yer açacak ve ona olan ihtiyacı artıracaktır. Daha serbest bir dünyada, birçok girişim ve yönetici, ekonomik faaliyetlerini nerede sürdürecekleri konusunda özgür olacaklar, ama yine de nerede yaşayacaklarını seçmek zorunda kalacaklar. Bir bakıma, küreselleşme, bilgi devrimi, internet ve diğer eğilimler, örneğin yüksek emekli aylığı ve mal varlığına sahip emeklilerin sayısındaki artış gibi trendler pek çok bireyin nerede yaşayacaklarını daha özgürce seçmelerini mümkün hale getirecektir. İdareciler, yöneticiler, serbest çalışanlar, yüksek gelirli emekliler ya da bir başka deyişle yaşayacak çekici bir yer arayan zengin insanları elinde bulundurmamak veya onların beğenisini kazanmak için yerel yargı daha sıkı bir rekabete girmek zorunda kalacaktır¹⁶.

Yerel topluluklar, bir yeri yaşamak için çekici bir hale getirmede önemli bir katkıda bulunabilirler. Temiz bir çevre, güvenli sokaklar, düzenli trafik, iyi otopark imkanları, çekici parklar, iyi kültürel faaliyetler, verimli ve dürüst yerel yönetim, düşük maliyetlere göre düzenlenmiş uygun yerel vergi oranları, iyi sağlık imkanları ve aşırı bürokrasiyle ekonomik faaliyetleri boğmayan ve bozmaya teşvik etmeyen yerel düzenlemelerin hepsi, yerelliğin çekiciliğini arttıran etkenlerdir. Belki, bir açıdan küreselleşme Tiebout Hipotezine uygun bir şekilde, vergi mükelleflerinin yaşamak için kendi istekleriyle daha çok örtüşen yerleri seçerken, özgür iradeleriyle karar vermelerinin etkisiyle arasındaki uyumu artıracaktır. Bu hipotez, uluslararası platformlarda daha çok ilgi çekebilir.

Yerel yönetimler, ekonomik gelişmeleri etkileyen eğilimlere açık olmalı ve onlar için hazırlık yapmalıdır. Küreselleşme, yerel vergi gelirlerinde milli vergi gelirlerine oranla daha düşük bir azalışa neden olacaktır. Bununla beraber, yerel düzeydeki vergi rekabeti, özel vergilerin kullanımını da sınırlandıracaktır. Hükümetlerin esas faaliyetlerine gösterilmesi gereken dikkate olan ihtiyaç, yerel yönetimlerin görevlerinin artması gerektiğini göstermektedir. Bu ana faaliyetler, milli yönetimlerin olduğu kadar yerel yönetimlerin de sorumluluğundadır.

V. SONUÇ

Şu anda gelecekteki muhtemel eğilimler, devletlerin ekonomi üzerindeki rollerinin büyük ölçüde azalacağına işaret etmektedir. Toplam vergi geliri

¹⁶ Emekliler özgürlüklerine sahiptir ve yabancı ülkelerde yaşamaya gidebilirler.

muhtemelen düşecek, kamu borçlanmasının zorluğu da gözönüne alındığında kamu harcamaları da aynı zamanda azalacaktır. Vergiler çok yüksek olsaydı, bu düşüş, harcamalar paralel şekilde azaltıldığı sürece, büyümeye teşvik edebilirdi. Küreselleşme, genelde vergilendirme, harcama olarak uygulanan düzenlemelerin kullanımını global düzeyde artırırken milli düzeyde azaltabilir. Yukarıda açıklanan nedenlerden dolayı küreselleşme, milli yönetimlerin rolleri üzerinde etkisini daha çok gösterecektir. Çünkü yeni düzenle beraber en çok etkilenecek vergi, milli düzeyde toplanan vergi olacaktır. Yerel yönetimler, vergi gelirleri açısından nispeten daha az etkileneceklerdir; ve yatırım ve yüksek geliri bireyleri çekecek canlı bir ortam oluşturma çalışmalarında daha önemli bir rol oynamaları beklenmektedir.

Yerel yönetimler, zamanında tedbir alınmadığı takdirde kendilerini sınırlayabilecek ve yeni ortamın getirdiği faydaları etkisizleştirebilecek sorunlarla yüzyüze gelebilirler. Burada bu sorunların ancak bazılarını değinebiliyoruz:

(a) Yerel yönetimler arasındaki vergi rekabeti yoğunlaşarak, gelir kayıplarına ve kaynakların yanlış yönlendirilmesine yol açabilir. Bu önemlidir; çünkü yerel yönetimlerin oynadığı rol büyüdükçe kendileri tarafından geçmişe oranla daha fazla harcama yapılması gerekecek ve bu harcamaları karşılayabilmek için daha fazla gelire ihtiyaç duyacaklardır. Yerel yönetimlere yüklenen daha büyük harcama sorumlulukları, otomatikman daha büyük vergi geliri tahsisıyla karşılanamaz.

(b) Yerel yetkililerin karar almada, ruhsat vermede, denetlemede, belli faaliyetlere izin vermede ve bunun gibi durumlarda görevlerini kötüye kullanmaları, ilgili bölgede iş yapmanın maliyetini arttırabilir. Bunun yanında, tıpkı yüksek vergi oranlarının da neden olduğu gibi, yabancı yatırımları uzaklaştırabilir. (Bkz. Wei,1997 ve Mauro,1995) Ayrıca yolsuzluk, yerel seviyede milli seviyede olabileceğinden daha yaygın olabilir. (Bkz. Prud'homme,1994 ve Tanzi,1996b)

(c) Eğer yerel yönetimler, birtakım faaliyetlerin ve insanların devinimlerinin (ruhsat alma ve oturma izni gibi) önüne engeller çıkarırsa milli pazarlar bölünebilir. Eğer ki yerel bölgede korunan veya tekele ait yerlerden kira geliri olan kişiler, o bölgenin yetkililerini ve tabii olarak doğrudan ya da dolaylı şekilde o bölgenin politikalarını etkileyebiliyorlarsa; yukarıdaki durumun gerçekleşmesi oldukça muhtemeldir. Yerel korunmacılık, kesinlikle dikkate alınması gereken bir problemdir.

Bu yazının asıl üstünde durduğu nokta şu şekilde özetlenebilir:
Uluslararası platformda birçok paylaşım konularını ele alacak dünya çapında bir

yönetimin bulunmayışı, şu anki uluslararası kurumların görevlerinin ve rollerinin genişletilmesi ihtiyacını doğurmaktadır. Bu bağlamda iki nokta önemlidir:

(1) Bu kurumların vergilendirme yetkisi olmadığından, görevlerini, büyük oranda düzenleyici güçleriyle ya da ikna kabiliyetleri yoluyla yerine getirmeye çalışırlar. Bazı durumlarda düzenleyici metotlar pek etkili ve verimli olmayabilir.

(2) Bu kurumlar, uluslararası seviyedeki piyasa başarısızlıklarını düzeltmeğe çalışırken şüphesiz ki, kamu tercihi okulu tarafından çoğunlukla devletin başarısızlığı olarak nitelendirilen sorunlara benzer problemlerle karşılaşacaklardır. Neyse ki bu devlet başarısızlıkları, sözü edilen uluslararası kurumların gidermeye çalıştıkları piyasa başarısızlığı kadar önemli bir hal almayacaktır.

Bu düşünsel çalışma, dünyada şu an mevcut olan bazı eğilimleri, özellikle de küreselleşme ve küreselleşmeye bağlı teknolojik gelişmelerle ilgili olanları, analiz etmiştir. Bundaki amaç, milli yönetimlerin gelecekteki rolünü anlamak ve de milli ile yerel yönetimler arasındaki mali sorumluluk paylaşımını kavramaktır. Ulaşılan sonuçlar önemlidir; ancak kesin olarak kabul edilmelerinden önce, daha çok düşünsel çalışma ve araştırma gereklidir.